

boldogulást... The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily.

SZABADSÁG LIBERTY FEB 17 1921

Szabadt lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csillaga, Esti Újság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hírmondó, Californiai Magyar Farmer.

30. SZÁM. HARMADIK ÉVFOLYAM. Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, szerda, 1921. február 16. THIRTIETH YEAR. EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT.

MÉRSEKELNI... MELLENE A... FUVARDIJÁT

SÁG... TÉZETE... ROAD OHIO

hajnalka... Striga... kérdés... kérés... Striga, akinek gyanyója most Drago... Károlyra irányult.

Európában husz esztendeig is eltarthat a forradalmi hangulat -- állítja gróf Károlyi Mihály

Hosszabb nyilatkozatot tett egy amerikai újságíró előtt

Szerinte azért bukott meg a kormánya, mert politikáját a Wilson-féle tizennégy pontra építette. -- Ha érvényesült volna a 14 pont, ma sokkal jobb bérben lenne egész Európa minden népe.

ROMA, febr. 14. -- A new yorki The World tudósítója előtt gróf Károlyi Mihály, ki most számításokban tölti napjait és Csehországból nemrégiben olasz földre tette át tartózkodási helyét, minap a következő nyilatkozatot tette: -- "Legalább husz évig fog még tartani a most folyó világ-forradalom. A háborus-úrosások és az új gazdaság, akiket a háború konjunktúrája, az elakadt produktivitás és magas árak hizáltak meg, akarják, hogy legalább még husz évig arathassanak. Hogy miért nem tudta magát s a kormányt felszámolni, arra vonatkozóan Károlyi a következőket mondotta: -- "Azért bukott meg, mert politikáját Wilson elnök 14 pontjára alapítottam. Megbukott ugyanis a Wilson politikája is, mely pedig egyedül lett volna alkalmas arra, hogy tartós békét teremtsen -- megbukott részben azért, mert Wilson nem elég erős, hogy érvényesítse a politikáját, részben meg azért, mert Wilson személyes varázsa nem volt elég nagy ahhoz, hogy magával tudja ragadni az amerikai népet. A legsajnálhatóbb a dologban az, hogy a fegyvervesztés idején Amerikának tényleg meg volt minden anyagi erőforrása ahhoz, hogy rákényszerítse a világra a Wilson-féle békét. Ha sikerült volna érvényesülnie a Wilson-féle 14 pontnak, Európa ma sokkal jobb bérben lenne. -- "Az oroszországi bolsevizmus az ántant ellenesség magatartása és a blokk tartja fenn. Ha Oroszország előtt megnyílnék a világ, az orosz nép is egy-kettőre megtalálná a maga érvényesítésének útját-módját. Ez az egyik módja a bolsevizmus leküzdésének, a másik meg az lenne, ha Németország venné fel a harcot Oroszország ellen. Természetesen

ezt megtenné, Elzász-Lotharingiát követelné vissza, mintha pedig arról szó sem lehet, az orosz bolsevizmus megdöntésére nincs is más mód, mint Oroszországnak a világ-közösségbe való bekapcsolása. -- "A bolsevizmus ott fogja hagyni a kezényomát a többi országokon is. A jövővé Európája azonban nem lesz bolsevik, de nem lesz olyan sem, amilyen a háború előtti kapitalista Európa volt. A dolgok új rendje valóban a bolsevizmus és a régi kapitalizmus végteleni küzdelem, a középben lesz, telítve sok szociális tartalommal. Sajnos, nem elég, ha Wilson elnök és Lloyd George csak prédikálják, hogy a tartós békét a gyűlölet és legyűlölet közötti kiegyensúlyozás teremti meg. A pénz-emberek és a háborus úrosások mindent elkövetnek, hogy a dolgok mai rendje megmaradjon, mintha a mai rend folyton-folyvást új kinevezést, új vagyoni gyarapodást jelentene nekik. -- "A magyar kérdés sehogyan sem kapcsolható ki azokból a kérdésekből, melyeknek súlya alatt most hánykolódik a világ. Magyarországgal együtt áll vagy együtt bukik; az egész Európával. Bealkuvás és blokkolások nem lehet véget vetni a jelenleg uralkodó nyomor-nak, kegyetlenkedéseknek, igazságtalanságoknak -- csak a népek egymás közötti kiegyensúlyozása és a kölcsönös jóakarati szándékai meg azokat. Károlyi, ki az egész telet olasz földön tölti, úgy nyilatkozott az amerikai tudósító előtt, hogy szeretne kijönni Amerikába is. -- "Ugyírtom azonban -- mondotta -- hogy a reakciós hullám Amerikát sem hagyta érintetlenül, nem lenne hát semmi értelme, hogy én most utaztam ki."

MOZGALOM A LINGSELÉSEK MEGELŐZÉSÉRE

Az alabamai kereskedő fiatalok mozgalma. Szigorú rendszabályok a gondatlan, vagy gyáva sberifikkel és fogházas igazgatókkal szemben.

BIRMINGHAM, Ala., febr. 14. -- Alabama állam kormányzója nemskára rendkívüli intézkedésre hívja össze az állami legfelsőbb bíróságot. Az alabamai fiatal kereskedők kamarája az állami legfelsőbb bíróságot fordulni a kormányzóhoz, hogy olyan törvényjavaslat benyújtását sürgetse, amelynek alapján automatikusan vad állat helyezésű az a sheriff, vagy fogházigazgató, aki megengedi azt, hogy valamelyik foglyát a börtönből kihuroolják.

Betörtől féltik a párisi muzeum műkincseit.

PARIS, febr. 14. -- A Louvre-n, a párisi muzeumban mostanában többször követtek el rablást. A nagyrészt műtárgyak eltűnése arra indította a muzeum igazgatóságát, hogy az állatokra rolettát szereltesse az az ajtó elé, melynek idejére erős villamosárammal telített áramkörrel állítottak. Ezeknek a puskákkal és revolverekkel felfegyverezett őreik is körülbánnak a muzeum körül. Céljüket egy légitámadást jelölt kiirtott is. Rablótámadás esetén felriasztják majd az egész várost, hogy a rablók ne menekülhessenek el.

Paderewski megérkezett, de többé nem hangversenyez.

NEW YORK, febr. 14. -- Ignace Paderewski, a világhírű lengyel zongoraművész, a lengyel köztársaság volt miniszterelnöke, megérkezett Amerikába a France hajóval. Kijelentette Paderewski, hogy többé nem szeretne hangversenyezni, ha zongorázással talán foglalkozik is majd később. Egyelőre a muzeumi Lengyelország érdekében a szolgálatában marad.

Olaszok s csehek újabb szövetsége

PARIS, febr. 14. -- Dr. Eduard Beneš, a csehszlovák köztársaság külügyminisztere ma Rómából Párisba érkezett. A miniszter kijelentette, hogy gazdasági ügyekben folytatott fontos tárgyalásokat az olasz kormánnyal és mindenben megállapodtak, hogy egy újabb szerződést köt a két ország. Az osztrák helyzetéről úgy nyilatkozott Beneš, hogy Ausztriának magának kell megtalálnia a választás helyzetből kivetést utat, mert a szövetségek különböző jövedelmek és segítségek, csak megkösszöbbitja a válságok uralmának idejét.

Majomesküvő egy milliómos floridai otthonában.

PALM BEACH, FLA., febr. 14. -- Az itt telelő pénzügyi-közéletiek sokatlatlan eseménynek voltak tanúi Wm. L. Koehn, a chicagói milliommos otthonában. Bekülvő volt, a menasszony és vélegény szerepében azonban nem ember, hanem majom. működött közre. James Mc Vitte philadelphiai lakos szerepelt mint "pap".

A völégény Senor Chico, a menasszony meg Senorita Chi volt. Braziliából került a milliommos tulajdonába. Az esküvőre elegánsan felöltöztették a majompárt. Senor Chico nem sokat törődött a dologgal, legyeket akart fogdosni a szertartás alatt, de Senorita Chi komolyan vette a dolgot s élesen figyelt a monkeybusinessre. Az esküvő után az új párt tiszteltetésre lakodalmi ebéd volt, majd a násznép a kettebe kísért az új párt.

Az angolok letartóztatták FitzGerald sinn fein vezért.

DUBLIN, febr. 14. -- Desmond FitzGerald sinn fein propagandista minisztert tegnap este letartóztatták. A dolog nagy felütést keltett. FitzGerald szerencsés volt az "Irish Bulletin" című folyóiratnak, amely az angolok kegyetlenségéről írt formálta az újságokat.

SEGÉLYT RÉMÉL AMERIKÁTÓL A FRANCIA NÉP

Renaud tábornok, a felső katonai iskola tanára szerint, nincs kizárva az egységes német-orosz támadás. -- Négy millió amerikaiakra lenne szükség.

PARIS, febr. 14. -- Renaud tábornok, a francia legfelsőbb katonai iskola hírneves tanára ma cikket tett közzé a francia sajtó hasábjain, amelyekben azt fejtegette, hogy Amerikának négy millió katonát kellene a franciák segélyére nagy gyorsasággal küldeni abban az esetben, ha Németország és szovjet Oroszország együttesen megtámadná a franciákat. A tábornok színter az egyáltalán nem kizárt dolog, a rajnai tartományok okkupációja nem véletlen a tábornok szerint azért, mert az orosz hordák a vesztegesség dacára is el tudnak foglalni a hidfőket a Rajna jobbpartján, miáltal a németek átörmenek Hollandiába és Svájcba és hátulról intézhetnék támadást.

Ugyanekkor Renaud, most első ízben, azt is beismeri, hogy a szövetségesek vesztesége a nyugati fronton sokkálta a nyugati frontot, mint a németek. E szerint a németek összesen kétféle embert vesztek, ami körülbelül megfelel a franciák veszteségének. Ezenkívül az angolok vesztek hatszáz ezeret, a belgák 25 ezeret, az amerikaiak 55 ezret, az oroszok, portugálok és olaszok együttesen 25 ezeret. Vagyis a szövetségesek összes vesztesége a nyugati fronton 2.705.000 volt. Azt is állítja Renaud, hogy a többi harteretek is tekintetbe véve az állapítható meg, hogy a németek három szövetséges katonát pusztítottak el egy német elesett katonának a helyén. Ezt a sikert a jobb szerencsével, a jobb tanítási rendszerrel, a jobb fegyverekkel érték el a németek.

PARLAMENTI HARC INDUL ANGLIÁBAN

Az angol parlament új ülészaka heves harcok sorát nyitja meg. -- A közgazdasági kérdések az előtérben. -- Az ellenzék alaposan megsza-porodott.

LONDON, febr. 14. -- Az angol parlament új ülészákát holnap nyitja meg személyesen György király, aki a királyné, Mary hercegnő, valamint a walesi és a yorki herceg kíséretében jelenik meg az alkalmára. A parlament megnyitása nyomán azonnal igen heves harc fog megindulni a kormány ellen. Ez az ülészaka van hivata elődönteni azt, hogy Lloyd George kormánya megmarad-e, vagy megbukik-e.

A vita először a közgazdasági kérdések körül fog kialakulni. Ilyenek az új költségvetési javaslat, az angol fűipar-ágak védelmére szolgáló tervezetek a külföldi versennyel szemben, a külföldi olcsó, portéka beözönlésének megakadályozása, a pénzárfolyam megállítás, a munkanélküliség megszüntetése és ezzel kapcsolatban a közmunkák megindítása. Ezen kívül sok port fog felverni az itallengedélyek szabályozása, valamint az ir önkormányzat élet-belepítésének és a lordok háza megreformálásának kérdése is.

Mint hírlak az angol kormány alaposan vissza szándékozik vgni azoknak, akik azért intéztek ellene támadást, mert 950 millió font sterlingről adott be évi költségvetési javaslatot. A szabad kereskedelem hívei a védelmi rendszer miatt készült német támadásra, amelynek részleteit azonban még nem hozták nyilvánosságra. Eddig nem került nyilvánosságra az itallengedélyek szabályozási terveze sem. Az engedélyeket ezidáig nem még a háborus tanács adja ki és vonja el.

"Az ir önkormányzatot illetően, hir szerint, az a terv, hogy azt április első kedjén fogják majd életbelepíteni. Egyelőre azt hiszik, hogy csak az utolsó kormányt állítják fel, amely esetben az indiai alkirály fog e terület részére mindaddig parlamenti tagokat kinevezni, amíg az állapot egész Irországban rendezve nem fog jönni. A terv az, hogy az egész ország annyira hatással legyen a háború utáni közgazdasági válságnak, hogy e miatt nem nagy az érdeklődés az egész ir kérdés iránt.

Noha egyelőre még nagy a kormány többsége, mégis igen erősek lesznek a támadások ellene. Különösen a parlamentarizmus szembé hányni, amely kérdést az ellenzék már az időszerű választásokon is alaposan kiértelmezte, valamint az ir kérdés és Mezőgazdasági költségek okkupációja kérdését.

Lord Robert és Lord Hugh Cecil, akiknek családja eddig mindig még a konzervatívokkal tartott, most mint a liberális ellenzék tagjai fognak résztvenni a parlament tanácskozásain. Grey viscount a feloldásban és Lord Robert Cecil az alsóházban a nemzetek ligájának szószólói lesznek. E mellett küzdeni fognak a kormányban az ir kérdésben és a pénzügyi kérdésekben elfoglalt álláspontra ellen és valószínű, hogy sokan melléjük fognak állani a parlament fiatalabb tagjai közül.

Öt bányász meghalt Colorado-ban bányarobbanás folytán.

OAK CREEK, Col., febr. 14. -- Szombaton délután robbanás történt a Moffat Coal Company bányájában s öt bányász előtt elzarta a menekülés útját. A mentők három bányászt holtan találtak, a másik kettőre még nem akadtak rá.

Ne a kardját csörtesse Európa, de lásson már végre munkához -- mondja McCormick szenátor

Nagyfontosságú tanácskozást fog folytatni Hardinggal

Az amerikai segítségnek csak abban az esetben lenne értelme, ha az európai országok megtalálnák az együttműködés lehetőségét. -- Lefegyverkezés nélkül Európa csödjé elkerülhetetlen.

WASHINGTON, febr. 14. -- Medill McCormick illinoisi szenátor leutasított Floridába, hogy meglátogassa az elnöki beiktatásra készülődő Hardingot és hosszabb tanácskozást folytathasson vele. Megkülönböztetett jelentőséget ad ennek a találkozásnak az a tény, hogy McCormick ép most érkezett vissza európai utjáról, bizalmas megbeszéléseket folytatott valamennyi érdemleges európai államférfival és így mindenképpen illetékes arra, hogy elfogulatlan és megbízható információkkal szolgálhasson Hardingnak az európai helyzetre vonatkozóan. Norman Hapgood, az Universal Service tudósítója a minap hosszabb beszélgetést folytatott McCormickkel, ki európai tapasztalatai alapján, a következőket látja az európai helyzet és az amerikai teendőik lényegét:

1. Bármié szánja is magát Amerika az Európának adandó gazdasági segítség tárgyában, Amerika addig ne tegyen egyetlen lépést sem, amíg biztosítékokat nem kap arra nézve, hogy tényleg maga Európa is hozzájárul az újépítést célzó munkához." Épp ezért Európa részéről is a legelőteendő, hogy katonai kiadásait a lehető leggyorsabrig csökkentesse, mert e nélkül semmiképpen sem kerülheti el a csödjét. Amerika azonban ne adjon ki a keszöböt semmi olyan fegyvert, melylyel esetleg rászoríthatja Európát, hogy lényeg a helyes úton kezdjen járni. Tévődés az hinni, hogy ha Amerika hozzákötene a lefegyverzéshez, Európa azonnal rögtön követhetné a jó példát.

Az európai lefegyverzés semmiképpen sem Amerika ellen irányul, annyira nem, hogy Franciaország például egyenesen óhajtja, hogy Anglia és Amerika tengerészileg egyenlő erősek legyenek, mert ez az erőbeli egyenlőség megosztottság, -- a franciák szerint -- sokkal inkább biztosítja a világ diplomáciai és gazdasági egyensúlyát, mint Anglia egyedüli tengeri túlsúlya.

2. Aki tisztában van az európai helyzet rejtelmével, tisztában van azszal is, hogy Európa Amerika segítségével nélkül semmiképpen sem állhat talpra. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Európának másféle formában is szabad segítséget adni, mint amit a józanág diktál. Nincs értelme például a Cseh-Szlovákia részére adandó segítségnek mindaddig, míg Cseh-Szlovákia a szükséges 50 ezer katonas

helyett 250 ezer katonát tart fegyverben. A német adósságokat olyan formában kell rendezni, hogy a német értékpapírokat ne tartás lekövetve a Németországgal szemben megállított kártérítési kötelezettség. Ebben az esetben semmi akadály nem lenne, hogy Németország és Közép-Európa hozzá jutasson mindahhoz, ami a talpraállásához szükséges: a gyapothoz, rézhez, bőrhöz és élelmiszerhez. Vasórt szerezhet vagy otthon vagy Ausztriában.

Nincs értelme a segítségnek Dél-Európával szemben mindaddig, míg a dél-európai országok aszal vannak elfoglalva, hogy a világheresztelenek utjába emelnek kölcsönösen akadályokat. Itt van a példa rá. A háború előtt a Bécs és Triest közötti osztrák déli vasút egyike volt a világ legjobb vasutvonalának. Egyes részei most Olaszország, Jugoszlávia, Magyarországgal és Cseh-Szlovákia birtokában vannak. Németek örültes vámrödelkéseket vannak érvényben, de megcsinálják azt is, hogy a teherárukat a határokon ki kell rakodni és újra be kell rakodni. A hozzá nem értés, a fölépítés nebulás-ökösök kiáltó példáival találkoznak unós-untalan. Valamit fölépíteni ki kell ezellen, hogy Európának ebben a részében is mint lehetne jö-zan, épezzék gazdasági rendszert fölépíteni.

Lefegyverzés vagy csödj. S ha meg is történik a lefegyverkezés, a csödj csak abban az esetben kerülhető el, ha Amerika Európa segítségére siet: -- ebben látja McCormick az európai helyzet orvoslásának módját. Nem pacifista ő, de a gyakorlati ember se maga Európa is azt várja, amit ő vall: csak a lefegyverzés és az amerikai segítség állíthatja talpra Európát.

Franciaország -- McCormick szerint -- kezd kibárándulni imperializmusából. Bír-trig-vegy katonas-nemzet a francia, azért kezd ő is tisztázni jönni vele, hogy mi fog történni, ha nem lát aszonnal hozzá a termelő munkához.

Anglia sem álmódoszik többé, de úgy lát és úgy gondolkozik, ahogy azt a gazdasági gyakorlatiaság követeli meg. Hogy Amerika Európa segítségére lehessen, annak kedvéért Anglia nemcsak megfelelő tengerészeti meg-egyesítésre, de az olaj-készletek megosztására is kapható. A "nemzetek szövetsége" ma nem jelenthet mást, mint a "gazdasági megváltás" kifundálásának útját-módját.

JAVULNAK MÁR AZ ERKÖLCSÖK AKRONBAN IS

Sparks közbiztonsági igazgató alapos rendszabályokat léptetett életbe. Az engedélyezési rendszer és poolroomot becsuktak.

AKRON, febr. 14. -- Nelson C. Sparks közbiztonsági igazgató káposzt megkezdte a nagy takarítást és annak írvendésének eredménye már mutatkozik is. A nagyterkarítás folyamán eddig negyvenkilenc rendőri beosztást tak le, negyvenkét poolroomot és negyvennyolc kávéházat zártak be és öt kábarő működését szüntették be.

Sparks közbiztonsági igazgató azelőtt a Summit County Liquor Association titkára volt. Amikor Laub városi menager a rendőri ügyosztály fejevé nevezte ki, nagy volt a felzúdulás minden oldalról. Igeu esodálytak, hogy hogyan lehet olyan embert erre az állásra kinevezni, aki éveken át a legszorosabb összeköttetésben volt a szesz-erdekeltségekkel. Azonban azóta nagyon is kiderült az, hogy Laubnak volt igaza. Már másutt is belátják azt, hogy híva volt általában olyanokat alkalmazni az italtilalmi törvények végrehajtásánál, akik nem ismerték teljesen a szeszkereskedelmét és azokat, akik azelőtt szőlő-foglaloztak. Mindjárt látszott, hogy a szeszkereskedelmek (Fotó: a 3-ik oldalon.)

Hegedüs Lóránt legújabb terve

BUDAPEST, febr. 14. -- Hegedüs Lóránt, az új pénzügyminiszter, a Nemzetgyűlés elé terjesztette folytatásos programját. A magyar állami kötvények esetl, hat százalékhelyett, mindössze négy százalékos kamatoznak és hasonló lesz a jövedelmessége a német állampapíroknak is, melyek után, a fegyverszünet megkötése óta fizettek kamatokat.

A legújabb rendkívüli intézkedés az lesz, hogy mindenkit ingó és ingatlan vagyonára megadóztatnak, de ez az adó, nem lehet több az érték hátszorosától. Minden részvnyrtárság, köteles tizenöt százalékkal felelni alapitokéjét és az új részvényeket az államnak átszolgáltatni, ugy-hogy végeredményben, minden vállalatban érdekelve lesz a magyar kormány.

Több, mint negyven sebesültje van két vasúti bal-esetnek.

BRAZIL, Ind., febr. 14. -- Helyközi villamosok, amelyek grészölő készséget szállítottak Terre Hauteból, összeitköztek Brazil közelében. Az összeitközés folytán huszonegy megsebesült. Többen valószerűen belehaltak sérüléseikbe.

NEW YORK, febr. 14. -- Brooklynban a Long Island vasut két beérkező vonata összeitközött s ennek folytán tizenöt személyosan, számosan pedig könnyebben megsebesültek. A szeszkereskedelmek helytelen vállaltitása okozta.

SOKANAK ARNAK KIVÁNDOROLNI NÉMET FÖLDRŐL

A német közgazdasági szakértők szerint legalább ötmillió német munkás készül utra, még pedig legnagyobb részben Délamerikába törekszik.

BERLIN, febr. 14. -- A német közgazdasági élet szakértőinek becsülése szerint legalább ötmillió azoknak a száma, akik aszonnal utra akarnak kelni az Egyesült Államok, Mexikó és Délamerika felé, amint együtt lesz az utitköltésük, illetve az Egyesült Államokkól, illetve, a nem megkapják a beutazási engedélyt. Tény azonban az, hogy a kivándorolni készülő leg többje nem az Egyesült Államokba, hanem Délamerikába igyekszik.

Ugy a hivatalos, mint a nem hivatalos körökben leginkább azt tartják aggasztónak, hogy az ország legmunkabizóbb emberei szándékoznak kivándorolni. Erre vonatkozóan az állami kivándorlási hivatal feje ezeket mondta: "Németország legerősebb, legmunkabizóbb, legerősebb emberei vándorolnak ki. A legoldósabbak, a bolsevik érzelmeik, a radikálisok, a kommunisták itt maradnak."

A nagy kivándorlási vágy-nak sokféle oka van. A nagy háborús adók, különösen a jövedelmi adó, amely szinte lehetetlenné teszi a takarékoskodást, (Fotó: a 3-ik oldalon.)

